

Recenze

Mezinárodní konference *Minorities and Majorities in the Middle East and Asia*

Ve dnech 14. a 15. září 2016 se konala mezinárodní konference s názvem *Minorities and Majorities in the Middle East and Asia*. K organizátorům vědeckého setkání patřila Katedra srovnávací religionistiky Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě (FF UK) a Slovenská spoločnosť pro studium náboženství při Slovenské akademii věd. Na konferenci se setkali religionisté, antropologové, historici a orientalisté z Íránu, Velké Británie, Německa, Rakouska, Maďarska, Polska, Slovenska, Srbska a v neposlední řadě i Česka.

Odborné setkání bylo slavnostně otevřeno v důstojných prostorách Moyzesovej sieně na FF UK a za pořadatele všechny účastníky, hosty a studenty přivítal Attila Kovács. Základním motivem dopoledního společného shromáždění byly vzpomínky na orientalistu evropského formátu, kterým byl slovenský rodák Rudolf Macúch. Konference se totiž stala závěrečným výstupem z vědeckého projektu věnovaného této zajímavé osobnosti. Jako první vystoupil proděkan FF UK Martin Slobodník, který posluchačům přiblížil materiály z univerzitního archivu spojené se studiem Rudolfa Macúcha. Následovalo poutavé vyprávění Marie Macuch (Svobodná univerzita Berlín), která popsala trnitou cestu svého otce za jeho celoživotním badatelským tématem. Tím se stalo zkoumání mandejců a právě přínosu práce Rudolfa Macúcha k výzkumu této blízkovýchodní náboženské minority se ve světle současného stavu bádání věnoval Jiří Gebelt (Univerzita Karlova v Praze).

Odpoledne prvního dne pokračovalo široce koncipovaným panelem *Diaspory*, ve kterém se Torsten Tschacher (Svobodná univerzita Berlín) zabíral komplikovanou problematikou muslimských minorit v současném Singapuru. Martin Klapetek (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích) posléze přednesl svůj příspěvek *The Near Orient? The Transfer of „Otherness“ to European Contexts* věnovaný organizovanému islámu v Německu a Rakousku.¹ Velký zájem posluchačů sklidilo vystoupení Kataríny Šomodiovej z pořádající katedry, která hovořila o komunitě iráckých křesťanů na Slovensku. Následoval referát jejího kolegy Marka Zemana na téma *An Analysis of the Daily Life of the Yazidi Community and Attitudes towards it in the Western Media*. Večer měli účastníci odborného setkání možnost poznávat krásy historického centra Bratislavy při společné komentované procházce.

Druhý den konference otevřela společná sekce, v níž Alam Saleh (Exeterská univerzita) hovořil o problematice etnicity, nacionalismu a náboženství v prostředí fragmentalizovaného Blízkého východu. Následovala vystoupení Attily Kováče a Dušana Deáka z pořádající katedry. První z nich posluchačům díky vizuálním příkladům ze svých terénních výzkumů přiblížil dynamiku vztahů mezi minoritou a majoritou v rámci veřejného prostoru jeruzalémského Starého města. Druhý

¹ Vystoupení bylo dílčím výstupem z postdoktorského projektu 14-00089P „Současná islámská architektura v Německu, Rakousku a Švýcarsku“ Grantové agentury České republiky.

zase na konkrétním příkladu z náboženského kontextu indického státu Maharáštra poukázal na multiplicitu náboženských interpretací života světců a jejich odkazu. Do diskuze následující po jeho příspěvku se zapojili především němečtí kolegové.

Čtvrteční program pak již pokračoval paralelními sekcemi, takže si účastníci konference a studenti bratislavské religionistiky mohli zvolit soubor referátů podle svého odborného zájmu. Pokud jejich volba padla na panel *Minorities and majorities in literature & writing*, mohli si mimo jiné vyslechnout příspěvek Deepry Dandekar (Heidelberská univerzita) o populární islámské literatuře a minoritizaci muslimů v Indii. V neposlední řadě zde také hovořil Miklós Sárközy (Univerzita Károli Gáspára v Budapešti) o pobytu slavného ruského orientalisty Vladimíra Ivanova v Íránu. Pořadatelé v této sekci nastínili základní argumentační linii textu *Classifications of Difficulties of Some Verbal Roots and Homonyms in the Senaya Dialect of Neo-Aramaic*, který zaslal jeden z blízkých Macúchových spolupracovníků Estiphan Panoussi (Antelope Valley College, Lancaster, Kalifornie). Bohužel se nemohl konference osobně zúčastnit s ohledem na svůj zdravotní stav. Na výběr byl také panel *Minorities and Religious Dogmatics*, na který organizátoři mimo jiné zařadili vystoupení Alirezy Bahramiho (Výzkumný institut koránu a hadísů) z íránského Qomu, který nastínil výzkum koránského pohledu především na křesťany a židy.

Na odpoledne pořadatelé naplánovali sekci *Religious fractions and groups*. Matej Karásek (Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnavě) posluchačům naznačil zajímavou oblast bádání, kterou je problematika křesťanského ášramového hnutí a sannjásinů v hinduistickém prostředí současné Indie. Mimo jiné zde také pronesl svůj příspěvek *Are Mandaean Men of the Book? A Study of the Evolution of Shi'a Jurists' Ideas about Mandaeans As Men of the Book* další z íránských kolegů Muhammad Allahdadi (Výzkumný institut koránu a hadísů v Qomu). Organizátoři v tomto panelu představili základní strukturu textu věnovaného osobě Rudolfa Macúcha a výzkumu moderní asyrské kultury od jeho blízké spolupracovnice Eden Naby (Harvardská univerzita), která se nemohla konference zúčastnit s ohledem na svou pracovní vytíženost.

Souběžný panel *Minority policies* nabídl hned několik zajímavých vystoupení. Nejprve to byl Luboš Bělka (Masarykova univerzita v Brně) s tématem ruské politiky vůči tibetskému buddhismu v Burjatsku od roku 1717 až do současnosti. Následovala ho jedna z předních specialistek na problematiku jezídů Eszter Spät (Středoevropská univerzita v Budapešti), která hovořila o tragické náboženské a národnostní situaci v současném Iráku. Náboženské minoritě Ahl-e Haqq v sousedním Íránu se ve svém referátu věnovala Seyede Behnaz Hosseini (Vídeňská univerzita). V neposlední řadě také vystoupil Marko Jovanović (Institut sociálních studií v Bělehradě) se svým příspěvkem *Uyghur Separatism: A Fight for Cultural or Religious Identity?*

Témata prezentací tedy byla velice různorodá, což lze podle mého názoru chápat jako zdůraznění komplikovanosti vztahů mezi různě definovanými minoritami vůči majoritám v bouřlivém prostředí Blízkého východu a některých oblastí současné Asie. Osobně jsem ocenil také pestrost metodologických přístupů k výše zmíněné problematice. Čtenáři se mohou těšit na publikaci výsledných příspěvků v podobě zahraniční kolektivní monografie a speciálního čísla religionistického časopisu *Axis Mundi*. V neposlední řadě je potřeba poděkovat celému týmu organizátorů této úspěšné mezinárodní konference a mezi jinými vyzdvihnout práci Kataríny Šomodiovej.

Martin Klapetek
(TF JU, klapetek@tf.jcu.cz)

Michael KLESSMANN (ed.), Handbuch der Krankenhauseelsorge,

Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2013, 4. přeprac. vyd., 368 s.,
ISBN 978-3-525-62403-6.

Klinická pastorační péče, poskytovaná ve zdravotnických zařízeních nemocničními kaplany, je v české odborné literatuře zpracována spíše okrajově. Významný příspěvek k této problematice představuje kniha z německojazyčného prostředí *Handbuch der Krankenhauseelsorge*, jejímž editorem je pastorální teolog Michael Klessmann, který se v ní spolu s dalšími více než dvaceti autory podělil o své praktické zkušenosti z práce v oblasti pastorální psychologie, klinické pastorační péče, práce nemocničního kaplana či supervize. O aktuálnosti tohoto tématu svědčí i skutečnost, že kniha vyšla v roce 2013 již ve čtvrtém vydání. V předmluvě k tomuto vydání M. Klessmann uvádí: „Klinická pastorační péče musí být v živé interakci se společenskými, medicínsko-technickými a ekonomickými změnami, ke kterým v oblasti nemocniční péče resp. medicíny dochází, aby zůstala aktuální a mohla odpovídajícím způsobem reagovat na potřeby lidí, kteří se léčí či pracují v instituci zvané nemocnice.“¹

Z tohoto požadavku vychází i příspěvky v první části knihy. Pozornost je v nich věnována především otázce postavení klinické pastorační péče v sekulárních nemocnicích, které jsou dnes medicínsko-technicky zaměřeny, vysoce komplexními institucemi orientovanými na hospodárnost, efektivnost a konkurenceschopnost na „trhu se zdravím“. Aby zde měla klinická pastorační péče své místo, je třeba stanovit cíle, koncepty, pracovní postupy a především teologická kritéria pro „dobrou praxi“ (z Bible vycházející opce pro chudé, křesťanské chápání bolesti a smrti, principy spravedlnosti a solidarity) a vyzdvihnout přínos nového pohledu na pacienta, jež do rutinního chodu nemocnic klinická pastorační péče vnáší. Dalším z témat, kterým se první část knihy zabývá, je vztah spirituální péče (*spiritual care*), poskytované nemocnicemi v rámci paliativní medicíny, a klinické pastorační péče, poskytované církvemi. Autor příspěvku nezamlčuje problematičnost spirituální péče, často synkreticky pojímané, zároveň však vidí příležitost pro klinickou pastorační péči, která zde může nalézt své místo a převzít organizaci a koordinaci spirituální péče poskytované v rámci nemocnic různými profesními skupinami. Stručný pohled do historie péče o nemocné uzavírá první část knihy.

Předmětem druhé, ústřední části knihy je klinická pastorační péče na vybraných odděleních nemocnice, jako je např. oddělení intenzivní péče, kardiologie, onkologie, gynekologie, geriatric, ale také klinická pastorační péče o pacienty nemocné AIDS, psychiatrické pacienty, suicidanty a dal-

1 Michael KLESSMANN (ed.), *Handbuch der Krankenhauseelsorge*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2013, s. 9.

ší. Jsou zde představena specifika těchto oddělení a jimi poskytované péče, tomu odpovídající rozdílné koncepční a metodické přístupy klinické pastorační péče a nároky kladené na nemocniční kaplany v závislosti na druzích onemocnění. Pozornost je věnována otázkám, které si pacienti v souvislosti se svou nemocí kladou, a jejich teologické reflexi, významu klinické pastorační péče pro rodinné příslušníky pacientů a zdravotnický personál, nechybí ani ukázky rozhovorů s pacienty a kazuistiky.

Závěrečná, třetí část nabízí pohled na klinickou pastorační péči v církevním kontextu. Příspěvky v této části knihy pojednávají mj. o různých aspektech náboženské zkušenosti v nemocnici coby sekulární instituci, věnují se otázce antropologických, teologických a etických aspektů zdraví a nemoci, ekumenické spolupráci v nemocnici, práci dobrovolníků v klinické pastorační péči, opomenuty nebyly ani důležité otázky psychohygieny nemocničních kaplanů a dobrovolníků a jejich supervize. M. Klessmann se ve svém příspěvku zabývá profetickou dimenzí klinické pastorační péče, využívající metody tří kroků: vidět – posoudit – jednat, známých z metodologií pastorální teologie. Podle Klessmanna se i klinická pastorační péče musí orientovat na „opci pro chudé“, k nimž v prostředí nemocnice patří pacienti „na okraji“, tedy tzv. problémoví pacienti reagující na nemoc neklidem, strachem či agresivitou, dále pacienti psychiatričtí, senioři nebo nevléčitelně nemocní a umírající, kteří často trpí informačním deficitem, nedostatkem respektu a úcty. Knihu uzavírá výhled do budoucnosti klinické pastorační péče jakožto služby církve v pluralitní společnosti a s tím spojená otázka, jakou podobu církve má klinická pastorační péče v podmínkách současných společensko-náboženských změn reprezentovat.

Knihou *Handbuch der Krankenhausseelsorge* přináší ucelený pohled na klinickou pastorační péči s řadou konkrétních příkladů její realizace, ukazuje její přínos a význam pro pacienty, rodinné příslušníky i zdravotnický personál, pro vyrovnávání se pacientů s nemocí, bolestí a smrtí; nastiňuje možnosti a hranice interdisciplinární spolupráce a nezastírá obtíže spojené s postavením klinické pastorační péče v podmínkách dnešních především medicínsko-technicky orientovaných nemocnic. Přínosem této knihy je různost pohledů na teologické a metodické koncepce klinické pastorační péče, v nichž se odráží pluralita názorů jednotlivých autorů. Ačkoli kniha vychází ze zkušeností s klinickou pastorační péčí v sousedním Německu, obsahuje řadu cenných podnětů a témat aktuálních i v českém kontextu.

Jana Maryšková
(TF JU, marysj00@tf.jcu.cz)